

Приморске Новине

ЛИСТ ССРН ОПШТИНЕ БУДВА

ИЗЛАЗИ ПЕТНАСТОДНЕВНО

ГОДИНА XVI БРОЈ 302.

15. АВГУСТ 1986.

ЦИЈЕНА 30 ДИНАРА

СЈЕДНИЦА СКУПШТИНЕ ОПШТИНЕ

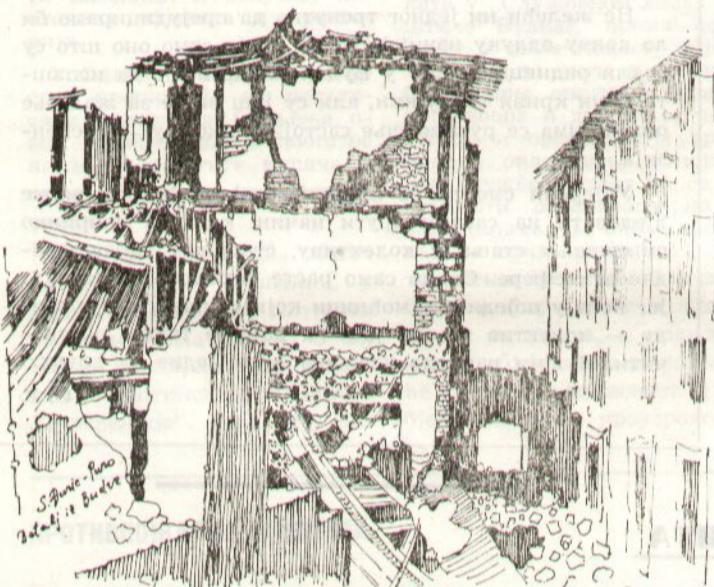
ЈУГОСЛОВЕНСКИ КОНКУРС ЗА СТАРИ ГРАД

- ИЗМЈЕНЕ О ПОСЛОВНИКУ О РАДУ СКУПШТИНЕ

- ДОНИЈЕТО ВИШЕ ОДЛУКА

НА СЈЕДНИЦИ ОДРЖАНОЈ 31. јула Скупштина општине је разматрала Информацију о обнови Старог града и других споменика културе у општини и донијела више одлука од значаја за привредни и друштвени развој општине и усмјеравање текућих активности.

Због све изражених проблема у одржавању чистоте на јавним површинама и у насељима и уређивања на сељу, наметнута је потреба доношења јединствене одлуке о комуналном реду што би олакшало њихово рјешавање и надзор над тим активностима. Новом одлуком

Слободан — Пуро Ђурић: Стара Будва

Из Информације о обнови Старог града и других споменика културе и излагања директора РО „Стари град”, извесно је да ће Стари град бити отворен за наредну туристичку сезону. Упркос заштитним (због кишног периода) очекује се да ће радови на конструкцији санацији бити завршени до краја године, а да ће одмах затим почети радови на уређењу и оснапољавању пословних простора и друштвених објеката. Са занатским радовима на својим објектима грађани ће моћи почети почетком идуће године.

Скупштина општине је посебно обавезала РО „Стари град” да што прије припреми предлог концепције намјене и коришћења пословног и јавног простора у Старом граду, и да се то, због изузетног значаја Старог града као културно-историјске и туристичке вриједности, рјешава путем јавног југословенског конкурса.

о комуналном реду, између осталих, забрањено је отпуштање и спровођење радова на изградњи индивидуалних стамбених зграда у периоду туристичке сезоне како би се спriјечило прљање јавних површина разношћем грађевинског материјала. На подручјима општине за која су донијети регулациони планови, забрањено је држање стоке и перади.

Одлуком о комуналном реду посебно је регулисана питање уређења насеља чијим ће се спровођењем допринijети уређењем и љепшем изгледу градског и читавог подручја општине. Одлуком је регулисано и постављање и одржавање натписа, реклами, излога, плаката, јавне расvjete, итд.

За грађане, организације удруженог рада и друга друштвено-правна лица која не буду поштовала одлуку, предвиђене су казне.

(Наставак на 3. страни)

Пристаниште са тврђавом у Петровцу

ТУРИСТИЧКИ БАРОМЕТАР

АВГУСТ ИZNAD ОЧЕКИВАЊА

ПОСЈЕТА ТУРИСТА нашој ривијери током овог мјесеца је изнад свих очекивања. У хотелима, радничким одмаралиштима и ауто-камповима нема празних кревета и мјеста, а изузетно добро су попуњене и собе у домаћој радиности. Најезда наших годишњеодмораца првих дана овог мјесеца је била таква да су брзо попуњени сви расположиви капацитети у приват-

ним кућама, чак и у оним најудаљенијим насељима. „Прекоброжне“ су са туристичких бироа слали у Ластву Грбаљску и друга сеоска подручја.

Мада су прогнозе незадовољне, усуђујемо се да кажемо да ће тешко бити најти слободан кревет све до краја овог мјесеца.

Они који се баве организовањем смјештаја у домаћој радиности кажу да су најаве такве да ће

сезона бити продужена, односно да ће јунске и јулске „рупе“ бити на најбољи могући начин „закупљене“.

Што се тиче странаца, очекује се веома добра посјета током септембра, али и у октобру. За наредни мјесец метеоролози предвиђају лијепо вријеме, што ће свакако допринети да и туристичка подсезона да добре резултате.

С. Г.

ЗУБАЧКИ УБЛИ

ЗБОР БРАТСТВА И ЈЕДИНСТВА

ТРЕЋЕГ И ЧЕТВРТОГ августа на Зубачким ублима одржан је традиционални, двадесет четврти по реду, збор братства и јединства на коме је учествовало преко десет хиљада грађана из десет општина са подручја Црне Горе, Хрватске и Босне и Херцеговине. На збору је говорио др Стипе Шувар, члан Предсједништва ЦК СКЈ.

Домаћин овогодишњег Збора била је Скупштина општине Никшић. Нашу општину су представљали представници друштвено-политичких организација, омладина, извиђачи, организација Црвеног крста и Омладинско културно-умјетничко друштво „Кањош“. У такмичењу чланова Црвеног крста наши представници су, у дисциплини пружање прве помоћи, заузели друго место.

У част XXIV збора „Братство и јединство“ ОК ССРН Будва 31. јула је организовала премијерно приказивање филма „На безбеђи“ снимљен заједничким улагањем десет општина, чланица Међурепубличке заједнице културе — Дубровник: Билећа, Будве, Цетиња, Дубровника, Херцег-Новог, Котора, Љубиња, Никшића, Тивта и Требиња.

С. Поповић

У ОВОМ БРОЈУ:

- ОМАЛАДИНА И РАДНЕ АКЦИЈЕ

Страна 2.

- ЗАУСТАВЉЕНА ДИВЉА ГРАДЊА

Страна 3.

- ПОЗНАТИ ГОСТИ У СВЕТОМ СТЕФАΝУ

Страна 4.

- НАШ ГОСТ: КОСТА АНБЕЛИ РАДОВАНИ

Страна 6.

- ПОЕМА О ЧЕЖЊИ И СТРАДАЊУ

Страна 7.

НАШ КОМЕНТАР

ИЗМЕЂУ ТЕЛЕГРАМА И ЗАБОРАВА

(ЗАШТО САМО НЕАКТИВНОСТ МЛАДИХ, А НЕ И ПРОБЛЕМИ ЊИХОВОГ ПОЛОЖАЈА, УЗБУЂУЈУ ОМЛАДИНСКА И ДРУГА ПОЛИТИЧКА РУКОВОДСТВА?)

„ПОШТОВАНИ ДРУГОВИ, виша ОРБ је дошла некомплетна бригада на ОРА Копаоник — Брус што озбиљно угрожава нормално функционисање акције. Уз политичке последице ово ће изазвати и финансијске губитаке од око 40.000 динара по бригади у односу на 2.000.000 динара по бригади која не дође на ОРА на основу члана 26. Правила о организовању ОРА. Организатор бригаде морално и материјално одговара за недолазак ОРБ на ОРА. Молимо да у складу закључцима Предсједништва СК ССРНЈ предузмете одговарајуће мјере. Другарски поздрав“.

Овај телеграм је прије нешто дана од секретара Предсједништва РК ССР Србије стигао на адресе најодговорнијих политичких функционера у нашој општини, а из њега произилази да треба по слати нове бригадире и комплетирати ОРБ „Вукица Митровић — Шуња“.

Иако Општинску конференцију ССР и не само њу, ни које не може ослободити одговорности за слабу процјену и за слање некомплетне бригаде на савезну омладинску радну акцију „Копаоник 86“ (тим више јер се ради на отклањању посебица земљотреса што је нама посебна обавеза), не можемо да је све ово само још један каменић у прилично растресеном и поремећеном мозаику званом „добровољни омладински рад“.

Годинама већ се констатује да су акције непримећене, бригаде некомплетне и неспремне, недисциплиниле све присутнија... Другим ријечима, доведено је у питање освртавање функција добровољног омладинског рада — политичке васпитне и економске. Слабости се гомилају, али се ништа не мијења. Можда и зато што је добровољни омладински рад већ дugo година (мада све мање) једини видљива активност омладинске организације и по криће многима за све што је пропуштене на другим омладинским „фронтовима“ (запошљавање, образовање, спорт, забава...) Због тога се утроби неуобичајено много енергије на организовању бригаде: да се она како-тако окупи, да се „извукун паре“ од радних организација за опремање бригаде, да се оде на акцију, а послије како буде. Важно је да се „задатак изврши“.

У нашој општини већ 3-4 године се озбиљно расправља о неоправданости слања

неспремне и некомплетне бригаде на савезне омладинске радне акције, али без икавих резултата, јер се ништа битно не мијења. Преко два је хиљаде чланова омладинске организације, од чега су четвртина чланови Савеза који су изразили неизгубљеног обећања спремни да слушају једног. Око тога се врти и сувиши проблема јер сви ти обични бригадири (и многи други омладинци и омладинке којих се сјетимо само када треба комплетирати бригаду) фигурају само као бројеви и, ето, имају вриједност изражену у динарима. Они су витни као извршиоци задатака и планова, али не и као субјекти у њиховом доношењу и утврђивању. Односно, мало кога интересује шта се с њима дешава прије и послије акције. Понајмање, изгледа, оне који брину о финансиским показатељима акција и евентуалним политичким посљедицама због неуспеха акција.

А за спровођење свих осталих закључака, програма, реализација, правила и њихових чланова и ставова од значаја за економско-социјални, друштвени и политички положај младих (сјетимо се само недавних омладинских и партијских конгреса) нема толико енергичности, нити слања телеграма на најзvučnije адресе. То су, изгледа, све задаци на дуге стазе који се преносе с колена на колено омладинских и других функционера, и за чије освртавање нико конкретно не одговара.

В. М. Станишић

ОСВРТ

ЗАКОН У ТОПУЗУ

КАД ИЗРИЦАЊЕ СУСПЕНЗИЈА постане начин руковођења, онда је јасно да су у том колективу самовласти односи — закржљали. А када те супензије које исхиче инокосни пословодни орган остали надлежни органи одбацују као неосноване — онда је извесно да је у питању — тјерање ината, испољавање моћи, поигравање са људима...

Тако кажу на Аутобуској станици у Будви, која поступа као истурени пункт цетињске „Таре“, где се у посљедње вријеме, најближе речено, догађају чудне ствари. Од петнаестак радника који су ту запослени, само њих двоје није до сада супендовано. Остали су удаљавани с посла редовно — неки чак и по девет пута. До сада је укупно изрешено преко 30 супензија. За које све „грешке“ тешко је рећи, али с обзиром да су од стране дисциплинских органа своје матичне организације увијек били враћени на посао, јасно је да нису били криви.

Због чега све директор ООУР „Туризам и угоститељство“ цетињске „Таре“ пише рјешења о супензији, најбоље илуструје примјер са Аутобуске станице. Њих четворо: Ратка Михаиловић, Ана Мердомић, Али Каџабић и Переца Калуђеровић, супендовани су с посла због тога што су се пожалили — новинарима! Уствари упознали су надлежне органе у Скупштини општине са малтретирањима која доживљавају већ дуже времена на посулу од стране својих претпостављених, у присуству представника штампе. За оно што су реклами, имали су подебелу документацију. И умјесто помоћи — услиједило је рјешење о супензији. Упућене су жалбе надлежним републичким установама и наравно самовластим органима у „Тари“ и ускоро се очекује рјешавање овог случаја.

Не жељећи ни једног тренутка да прејудицирамо било какву одлуку изнијећемо на крају само оно што су рекли радници „Таре“ у Будви: жалосно је да испаштамо ни криви ни дужни, али су још више за жаљење они којима се руковођење састоји у писању — супензија.

Ујверени смо да се из руковођећих фотеља може дјеловати на сасвим други начин, који би допринио смиривању стања у колективу, стварању здраве, радне атмосфере. Овако само расте бирократски јаз којег копају појединци, моћници који се понашају у стилу — колектив то сам ја — а који је тешко прескочити. И који наравно удаљава људе једне од других.

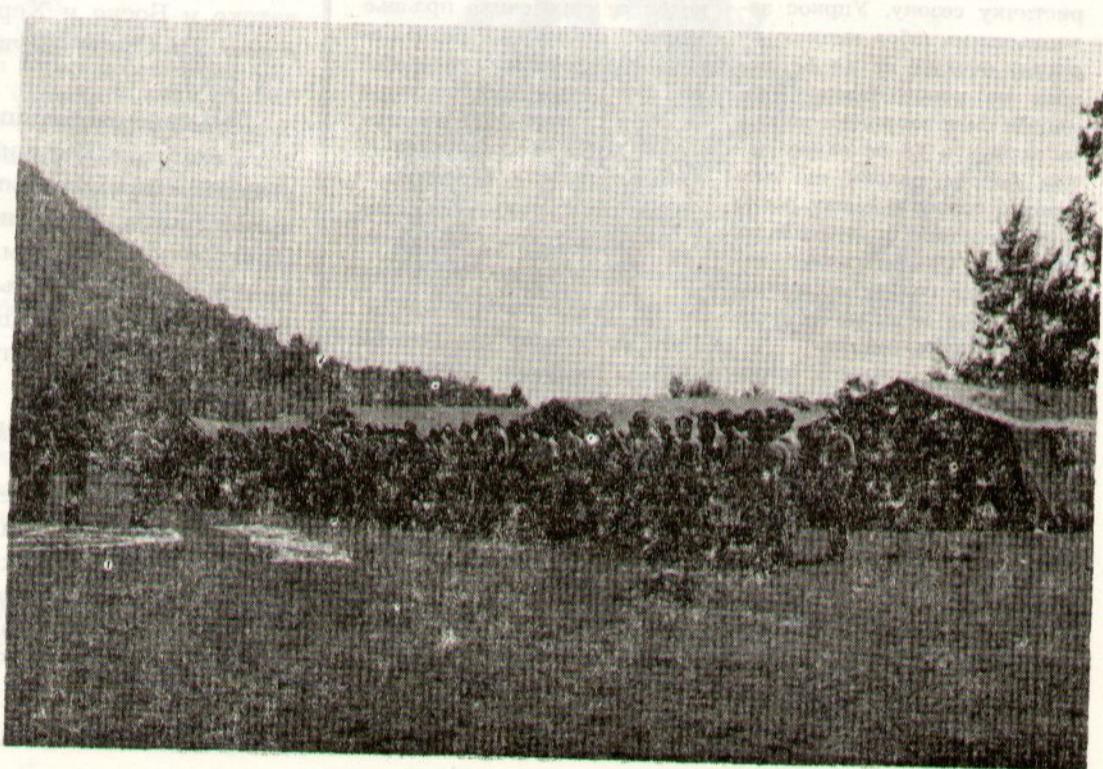
С. Г.

ОДБРАНА И ЗАШТИТА

Полигон у Вишковићима

НА ПРОСТОРУ ИЗМЕЂУ СЕЛА ДУЛЕТИЋА И ПОБОРА НАЛАЗИ СЕ ПЛАТО ЗВАНИ — ВИШКОВИЋИ. ТУ СУ ПРИПАДНИЦИ ОПШТИНСКИХ ШТАБОВА ТЕРИТОРИЈАЛНЕ ОДБРАНЕ И ЦИВИЛНЕ ЗАШТИТЕ УРЕДИЛИ ПРОСТОР ЗА ИЗВОЂЕЊЕ ОБУКЕ, КОЈИ СЕ КОРИСТИ И ЗА ЛОГОРОВАЊЕ ЈЕДИНИЦА ПРИЛИКОМ ИВОЂЕЊА ВЛЕЖБИ.

На слици: Детаљ из логора Вишковићи

(Наставак са 1. стране)

ЈУГОСЛОВЕНСКИ КОНКУРС ЗА СТАРИ ГРАД

Посебно мјесто у делегатској расправи усчи сједнице Скупштине општине имала је одлука о висини накнаде за коришћење изграђеног градског земљишта (тзв. земља рина). Највише примједби је било због вишеструког по-већања кирије. Ипак, пре-владало је схватање да се због повољног и атрактивног положаја сви стамбени и по словни простори на овом подручју могу добро еколошки власирозивати, па сви они који од тога имају користи и сстварују приходе, морају више уплатити у комуналну изградњу и уређење мјеста, јер без тога нема даљег развоја туристичко-угоститељског при вреде, нити складног друштвено-економског развоја.

Прима доњијетој Одлуци за коришћење изграђеног градског грађевинског земљишта, у првој стамбеној зони плаћаће се мјесечно по квадратном метру 25 динара, у друпу 20, а у трећој стамбеној зони 15 динара. Грађани који користе стамбени простор у складу са критеријумима о рационалном коришћењу плаћаће десет динара мање по квадратном метру. Повећане су и накнаде које ће за изграђено градско грађевинско земљиште плаћати власници и закупци по словних објекта и простотрија.

У Одлуци о морском рибарству прецизније су регулисани услови за бављење овом дјелатношћу и поштрте не мјере заштите купача и санкције током туристичке сезоне.

Због постојања два ловачка друштва у општини, у Будви и Петровцу, Скупштина је донијела одлуку о њиховом најмјеничном газдо-вању општинским ловиштем „Ограђеница“. Тако ће у на-

редних пет година ловиштем газдсвати ловачко друштво из Будве, а затим из Петровца.

Усвојен је нацрт О луке о коришћењу и уређивању градског грађевинског земљишта (тзв. комуналне) и деснијета одлука о њеменом стављању да јавну расправу која ће трајати до краја августа.

Значајне су измене у Пописнику, о раду Скупштине општине. Убудуће материјали за сједницу дослављају се најмање 15 дана раније (досад је тај рок био осам дана) што ће омогућити квалитетнију расправу и бољу припрему делегата за сједницу. Сви важнији акти Скупштине иницијативе се највише сједнице — прво као нацрт, а након расправе и примједби делегација, делегата и стручних органа као предлог на наредну сједницу. Тиме ће се избегнути недостаци пребрзог одлучивања.

Новим пописником посебно је поштрана одговорност сплитских органа управе и њихових руководилаца у случају нестравођења законских и општинских прописа. Посебна је новина доношење Одлуке о објављивању општинских прописа и других аката у „Службеном листу Општине Будва“, према којој ће се у овом гласилу објављивати сви акти и посписи Скупштине општине. Изврши- ног одбора и других организација и органа који врше правну овлашћења. Општински службени лист ће се до стављати организацијама и заједницама, а биће доступан и свим грађанима. На тај начин ће се обезбедити брже информисање о општинским одлукама, а правовременим објављивањем постићи ће се већа ефикасност и изједињење слабости проузрокова-

не спорим штампањем и још споријим достављањем „Службеног листа СР Црне Горе“ у коме су досад објављивани општински прописи.

РАЗРЕШЕЊА, ИЗВОРИ И ИМЕНОВАЊА

Због отласка на нову дужност Радивоје Асановић је разријешен дужности општинског друштвеног правзбраника самоуправљања, а на ту дужност је именован Јово Ђурашевић.

Због именовања на другу дужност Светозар Марковић је разријешен дужности члана на Савјета РО за изградњу регионалног водовода, а за новог члана именован је Рајко Миховић.

За судију Општинског суда Котор изабрана је Танја Зеноњић, у Скупштину Републичке СИЗ водопривреде именован је Вајко Миховић, а у Скупштину Фонда за подстичање развоја пољопривреде делегиран је Ђорђије Приболовић.

Илија Франићевић је разријешен дужности члана Извршног одбора Скупштине општине због лично изражене вобље.

Скупштина општине је образовала Координациони одбор за спровођење Програма мјера и активности за остваривање политике запошљавања у општини са задатком да организује, прати и усклађује активности друштвених субјеката који су овим републичким програмом задужени да предузимају мјере и активности за његово спровођење. Председник Одбора је Бранко Рајеновић, а чланови Велибор Золак, Срђан Поповић, Саво Вукотић, Рајка Краповић, Мара Фатић и Мирослав Ивановић.

В. М. СТАНИШИЋ

ПРОТИВПОЖАРНА ЗАШТИТА

СТАЛНО НА ОПРЕЗУ

ТОЛИКО СМО ОВОГ љета на спрезу да трчимо када видимо човјека са цигаром у рукама да шета кроз парк, како би смо га упозорили. Било где да примијетимо и мали дим одмах палимо кола и зачас стижемо да видимо о чему се ради.

Овако прича Вања Јовановић, командир Ватрогасне јединице у Будви, у којој се дежура током цијела 24 ча-

са. Ове сезоне ватрогасци де- журају и у Петровцу преко дана и увече до 22 часа.

— Доста смо се добро премирили за сезону истиче Јовановић. — Набавили смо 1.000 метара нових цијеви за интервенције у случају пожара, а најважнија новина је — новоизграђени центар за осматрање на брду Завала изнад Будве. Подигао га је Центар за обавјештавање и на том punkту се региструје сваки дим, сваки пламен. Путем радио-везе истог момента смо обавијештени о евентуалној опасности од избијања пожара.

За ефикаснију борбу против ватрене стихије припремили су се и јужније — у Вару и Улцињу и на подручју Боке Которске.

Нешто због честих киша које су падале током јула а дјелом и због повећаног превентивног дјеловања у свим комунама Црногорског приморја до сада није било по жара. Но, наишли су врлини, владају праве тропске врућине, па су могући пожари због чега су ватрогасци — то чине и мјештани — отворили четворо очију.

С. Г.

Љето без пожара

СУЗБИЈАЊЕ ДИВЉЕ ГРАДЊЕ

ИМПРЕСИВНИ РЕЗУЛТАТИ

КАДА јЕ У ПИТАЊУ дивља градња у нашој републици су прешили са ријечи на — рушење. Енергична акција инспекцијских и других органа у готово свим општинама даје спектакуларне резултате. Како саопштавају у Републичком комитету за урбанизам, грађевинарство, стамбене и комуналне послове за годину дана у Црној Гори је донијето 667 решења о обустављању градње и 748 о уклањању бесправно подигнутих објеката. Оно што посебно импонује — за то вријеме су порушена чак 502 објекта. Уз то поднијето је 365 прекријашњих пријава против несавјесних градитеља, 56 пријава за привредне преступе и десет кривичне пријаве.

Тамо где је било највише бесправне градње — на Црногорском приморју и у Титограду — акција је најенергичнија. Највише објеката који су саграђени без потребних папира порушено је у Херцег-Новом и Титограду. Доста дивљих кућа порушено је у општини Ивањград.

— Врло смо енергични када је у питању градња без дозвола, кажу у Скупштини општине Будва. — У прошлости смо имали доста мука са дивљим градитељима, било је гледања кроз прсте и других повлачења пред онима који подижу куће без дозволе. Од прије десет-три године смо изузетно енергични — још у темељима се спречава свака градња без дозволе. Било је доста рушења, примјењују се и друге расположиве мјере, па је сада много мање оних који граде без одобрења. Овом злу смо стали на пут.

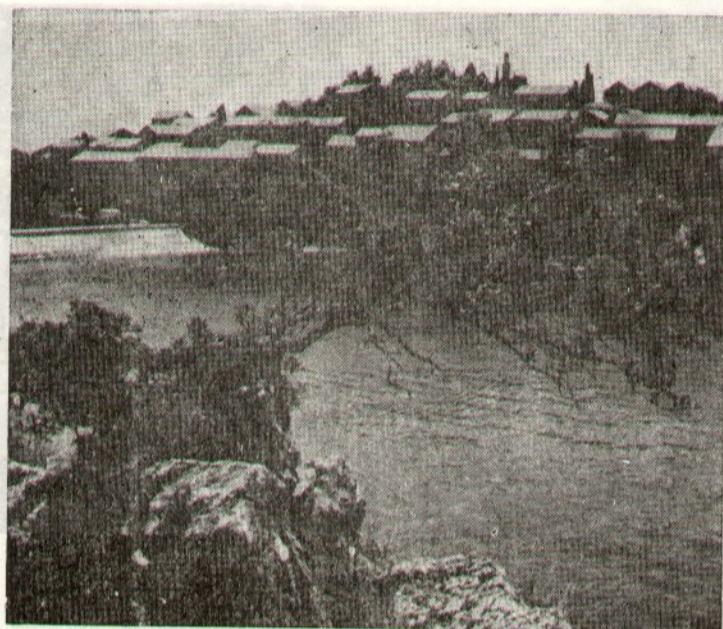
Но, када је у питању акција на спречавању дивље градње још има потешкоћа. У неким општинама нема грађевинских инспектора, потребно је инспекцијске службе ојачати и кадровски и материјално. Потешкоћу у раду причињава и то што за многа подручја још увијек нису урађени детаљни урбанистички планови, па све то поспјешује дивљу градњу.

ПОЗИВ НА САРАДЊУ

У ЖЕЉИ ДА наш лист постане јавна трибина свих радних људи и грађана и да у њему буде заступљен сваки кутак наше општине, а с обзиром да сада у њему ради професионално само једно лице, са три спољна сарадника, Редакција сматра да потребно је да укаже на могућност сарадње.

Лист „Приморске новине“ нема професионалних дописника из радних организација и мјесних заједница и установа, што значи да се сарадња заснива на аматерској основи. Зато позивамо све чија тоаце, нарочито младе, који имају смисла и вољу за новинарством, да нам шаљу прилоге из свих области живота и рада и из свих средина. Радо ћемо прихватити и предлоге, примједбе и сугестије читалаца — све што може допринијети да лист буде садржајнији и интересантнији.

Такође позивамо грађане да у листу дају огласе осмртице, захвалнице, да постављају питања и траже одговоре на све оно што их интересује, а што је Редакција у могућности да одговори.

СВЕТИ СТЕФАН

ГОСТИ – ПОЗНАТЕ ЛИЧНОСТИ

— Ако су нас ове сезоне из невјерили амерички туристи, нијесу наши традиционално најбољи гости из Италије, каже директор ООУР „Хотели Свети Стефан”, Ђеро Рађеновић.

ООУР „Хотели Свети Стефан” има 680 кревета у четири хотела „А” категорије. прошле сезоне остварила је 92.000 ноћивања (од тога броја сташи су ноћивали 85.000 пута). Заражено је нешто пре ко милијарду динара. Занимљиво је, да је град-хотел са 200 кревета остварио половину тог финансијског резултата. Остало: „Маестрал”, „Милочер” и „Вила Милочер”.

— И ове сезоне имајемо број ноћивања као и лани, а финансијски резултат биће много бољи, додаје Рађеновић.

Град хотел „Свети Стефан” је један од најатрактивнијих и најексплузивнијих туристичких насеља у свијету. Сваког лета у њему борави десетине домаћих и страних ноћивара. Одужевљено пишу о граду камених грађевина, које су прије 26 година адаптиране у туристичко насеље високе категорије.

С. П.

НАША АНКЕТА**Комплименти странаца**

ЗА РАЗЛИКУ од јуна и прве половине јула у хотелима на нашој ривијери у августу нема празних мјеста. У некима је чак и више гостију него кревета: „мркобројни” користе томоћне лежаје, због чега угоститељи задовољно трљају руке.

Кратка штетња по хотелима од Будве до Петровца, показала нам је шта о нашем гостопримству, условима боравка и другоме кажу страни туристи.

— Море и плаже су овде као ријетко где друго, али ја ипак највише долазим због људи, каже Хуберт Штахлис из СР Њемачке који неколико година за редом долази у Петровац. — Лијепо је када се промијени мјесто за одмор, има и другдје плажа, али нема оваквих људи и ја стога немам избора — морам сваког лета у Петровац. Дружим се са својим домаћинима (увијек сам и једном од петровачких хотела) обилазим околину, увече пржимо рибу, пијемо вино. Петровачке ноћи су за памћење. Примједбе? Ја ишишта не могу рећи, јер не видим ишишта лоше. Заљубљен сам у Петровац.

— Први пут сам овде, биљежимо ријечи Роберта Бема, индустријалаца из Ливерпула, којег смо затекли у Светом Стефану. — Ово је рај за који писам знао, објекти и природа су се стопили у једно. Људи су присни, знају свој посао, достојанствени су. За јело, пиће — највеће ојијене. Цијене одговарају објекту овакве врсте. Примједијем само да је мало забаве на мору. Ово љетовалиште би требало да има неколико хеликоптера за превоз до аеродрома.

— Приступачне цијене пансионе и Будва са лијепим плаџама о којима су ми причали, главни су мотив због којих сам дошао са женом и кћерком, каже Франц Бригл, из Франкфурта. — Добра је ванпансионска понуда, пуно је забаве. Замјерам на слабом познавању страних језика. Тешко се споразумијевам у банци, пошти, па и у хотелу. О томе се мора више повести рачуна.

С. Г.

ЉЕТЊА РАЗГЛЕДНИЦА**НЕКИ НОВИ ГОСТИ...**

НИ ТУРИСТИ ВИШЕ НИСУ, као што су некад били...

Тако кажу у Будви, коју многи називају метрополом црногорског туризма, ових врелих дана августа када су њене плаже опсједнуте туристима из земље и свијета, и када је тешко доћи до пратне собе.

Зашто се чује ресфрен?

Кратка штетња „ривијером бисерних плажа” увјерила нас је да за такву констатацију „има мјеста”. У вечерњим часовима терасе, ексклузивни хотелски ресторани и кафана над морем су популарни, слично је и у ноћним баровима, разним клубовима... Свуда тамо где се троши динар, марка, долар или нека друга валута.

— Имамо дosta гостију, али не, и велике вајде од њих, кажу у „Монтенегротуристу”.

— Одлазе у самопослуге и враћају се у хотел са пуним бајбама пива, вина, сокова. Истина, то није новина, до гађало се то и ранијих сезона, али никад до сада није било толико „кафана” по хотелским собама.

— Имамо дosta гостију, али не, и велике вајде од њих, кажу у „Монтенегротуристу”.

— Одлазе у самопослуге и враћају се у хотел са пуним бајбама пива, вина, сокова. Истина, то није новина, до гађало се то и ранијих сезона, али никад до сада није било толико „кафана” по хотелским собама.

— Имамо дosta гостију, али не, и велике вајде од њих, кажу у „Монтенегротуристу”.

— Одлазе у самопослуге и враћају се у хотел са пуним бајбама пива, вина, сокова. Истина, то није новина, до гађало се то и ранијих сезона, али никад до сада није било толико „кафана” по хотелским собама.

— Имамо дosta гостију, али не, и велике вајде од њих, кажу у „Монтенегротуристу”.

— Одлазе у самопослуге и враћају се у хотел са пуним бајбама пива, вина, сокова. Истина, то није новина, до гађало се то и ранијих сезона, али никад до сада није било толико „кафана” по хотелским собама.

— Имамо дosta гостију, али не, и велике вајде од њих, кажу у „Монтенегротуристу”.

— Одлазе у самопослуге и враћају се у хотел са пуним бајбама пива, вина, сокова. Истина, то није новина, до гађало се то и ранијих сезона, али никад до сада није било толико „кафана” по хотелским собама.

— Имамо дosta гостију, али не, и велике вајде од њих, кажу у „Монтенегротуристу”.

— Одлазе у самопослуге и враћају се у хотел са пуним бајбама пива, вина, сокова. Истина, то није новина, до гађало се то и ранијих сезона, али никад до сада није било толико „кафана” по хотелским собама.

— Имамо дosta гостију, али не, и велике вајде од њих, кажу у „Монтенегротуристу”.

— Одлазе у самопослуге и враћају се у хотел са пуним бајбама пива, вина, сокова. Истина, то није новина, до гађало се то и ранијих сезона, али никад до сада није било толико „кафана” по хотелским собама.

— Имамо дosta гостију, али не, и велике вајде од њих, кажу у „Монтенегротуристу”.

— Одлазе у самопослуге и враћају се у хотел са пуним бајбама пива, вина, сокова. Истина, то није новина, до гађало се то и ранијих сезона, али никад до сада није било толико „кафана” по хотелским собама.

— Имамо дosta гостију, али не, и велике вајде од њих, кажу у „Монтенегротуристу”.

— Одлазе у самопослуге и враћају се у хотел са пуним бајбама пива, вина, сокова. Истина, то није новина, до гађало се то и ранијих сезона, али никад до сада није било толико „кафана” по хотелским собама.

— Имамо дosta гостију, али не, и велике вајде од њих, кажу у „Монтенегротуристу”.

— Одлазе у самопослуге и враћају се у хотел са пуним бајбама пива, вина, сокова. Истина, то није новина, до гађало се то и ранијих сезона, али никад до сада није било толико „кафана” по хотелским собама.

— Имамо дosta гостију, али не, и велике вајде од њих, кажу у „Монтенегротуристу”.

— Одлазе у самопослуге и враћају се у хотел са пуним бајбама пива, вина, сокова. Истина, то није новина, до гађало се то и ранијих сезона, али никад до сада није било толико „кафана” по хотелским собама.

— Имамо дosta гостију, али не, и велике вајде од њих, кажу у „Монтенегротуристу”.

— Одлазе у самопослуге и враћају се у хотел са пуним бајбама пива, вина, сокова. Истина, то није новина, до гађало се то и ранијих сезона, али никад до сада није било толико „кафана” по хотелским собама.

— Имамо дosta гостију, али не, и велике вајде од њих, кажу у „Монтенегротуристу”.

— Одлазе у самопослуге и враћају се у хотел са пуним бајбама пива, вина, сокова. Истина, то није новина, до гађало се то и ранијих сезона, али никад до сада није било толико „кафана” по хотелским собама.

— Имамо дosta гостију, али не, и велике вајде од њих, кажу у „Монтенегротуристу”.

— Одлазе у самопослуге и враћају се у хотел са пуним бајбама пива, вина, сокова. Истина, то није новина, до гађало се то и ранијих сезона, али никад до сада није било толико „кафана” по хотелским собама.

— Имамо дosta гостију, али не, и велике вајде од њих, кажу у „Монтенегротуристу”.

— Одлазе у самопослуге и враћају се у хотел са пуним бајбама пива, вина, сокова. Истина, то није новина, до гађало се то и ранијих сезона, али никад до сада није било толико „кафана” по хотелским собама.

— Имамо дosta гостију, али не, и велике вајде од њих, кажу у „Монтенегротуристу”.

— Одлазе у самопослуге и враћају се у хотел са пуним бајбама пива, вина, сокова. Истина, то није новина, до гађало се то и ранијих сезона, али никад до сада није било толико „кафана” по хотелским собама.

— Имамо дosta гостију, али не, и велике вајде од њих, кажу у „Монтенегротуристу”.

— Одлазе у самопослуге и враћају се у хотел са пуним бајбама пива, вина, сокова. Истина, то није новина, до гађало се то и ранијих сезона, али никад до сада није било толико „кафана” по хотелским собама.

— Имамо дosta гостију, али не, и велике вајде од њих, кажу у „Монтенегротуристу”.

— Одлазе у самопослуге и враћају се у хотел са пуним бајбама пива, вина, сокова. Истина, то није новина, до гађало се то и ранијих сезона, али никад до сада није било толико „кафана” по хотелским собама.

— Имамо дosta гостију, али не, и велике вајде од њих, кажу у „Монтенегротуристу”.

— Одлазе у самопослуге и враћају се у хотел са пуним бајбама пива, вина, сокова. Истина, то није новина, до гађало се то и ранијих сезона, али никад до сада није било толико „кафана” по хотелским собама.

— Имамо дosta гостију, али не, и велике вајде од њих, кажу у „Монтенегротуристу”.

— Одлазе у самопослуге и враћају се у хотел са пуним бајбама пива, вина, сокова. Истина, то није новина, до гађало се то и ранијих сезона, али никад до сада није било толико „кафана” по хотелским собама.

— Имамо дosta гостију, али не, и велике вајде од њих, кажу у „Монтенегротуристу”.

— Одлазе у самопослуге и враћају се у хотел са пуним бајбама пива, вина, сокова. Истина, то није новина, до гађало се то и ранијих сезона, али никад до сада није било толико „кафана” по хотелским собама.

— Имамо дosta гостију, али не, и велике вајде од њих, кажу у „Монтенегротуристу”.

— Одлазе у самопослуге и враћају се у хотел са пуним бајбама пива, вина, сокова. Истина, то није новина, до гађало се то и ранијих сезона, али никад до сада није било толико „кафана” по хотелским собама.

— Имамо дosta гостију, али не, и велике вајде од њих, кажу у „Монтенегротуристу”.

— Одлазе у самопослуге и враћају се у хотел са пуним бајбама пива, вина, сокова. Истина, то није новина, до гађало се то и ранијих сезона, али никад до сада није било толико „кафана” по хотелским собама.

— Имамо дosta гостију, али не, и велике вајде од њих, кажу у „Монтенегротуристу”.

— Одлазе у самопослуге и враћају се у хотел са пуним бајбама пива, вина, сокова. Истина, то није новина, до гађало се то и ранијих сезона, али никад до сада није било толико „кафана” по хотелским собама.

— Имамо дosta гостију, али не, и велике вајде од њих, кажу у „Монтенегротуристу”.

— Одлазе у самопослуге и враћају се у хотел са пуним бајбама пива, вина, сокова. Истина, то није новина, до гађало се то и ранијих сезона, али никад до сада није било толико „кафана” по хотелским собама.

НАШ РЕПОРТЕР НА ЈЕДНОДНЕВНОМ ИЗЛЕТУ У БАРИЈУ

ЗАБОРАВЉАЈУ СУСЈЕДЕ

У БАРИЈУ, полако, заборављају Југословене. На великој бувљој пијаци у главном граду италијанске провинције Пуља, све рјеђе се чује наш језик, одашњи трговци су се потпуно окренули својим суграђанима. Нису више онако брљиви и предусретњиви према купцима из наше земље, нису расположени за цjenкање и на сва питања лаконости одговарају.

Што се то промијенило у Баризу, зашто више нисмо добродошли у граду који је годинама од наших туриста (читај купца) инкасирао велике суме девиза?

— Нема паре, нема Југословена, кратко нам објашњава синђор Франческо који већ годинама трутје с Југословенима, доста добро говори наш језик и чини се у душу познаје — мунтиерије. — Ево, изнад сам 200 пари сандала које ваши веома купују, а продао сам свега пет пари. Слично је и са фармерицама, кошуља ма од тексаса, мајицама... Све је мање купаца из Југославије. Они који дођу са мало су новца, купе тек по коју ситницу. А некада сам живио од њих.

Овај разговор водили смо у Баризу последњег јулског викенда, око 13 часова, када велики „бувљак“ завршава своје радно вријеме. Стigli smo у Бари фериботом „Свети Стефан“ са још око 300 путника, махом оних који су кренули преко границе, трговине ради. Стари брод који је обновљен у Бродоградилишту у Бијелој као и раније креће из Бара недељом у 22 часа, а полази из Бариза наредног дана у исто вријеме. И они који годинама већ раде на њесму уочавају велике промјене. Кажу да је збиља опао број путника, да је у оптицију све мање девиза, да се и на самом броду троши знатно мање него ранијих сезона. Далеко је мање и возила која се у Бару укрцавају на ферибот за Бару.

— Не помаже ни то што су сада у Баризу цијене одјеће и обуће снижene и до 30 процената, објашњава синђор Франческо. — Нисам само ја мало пазарио овога пута, тако је и другдје где су данас трговали Југословени.

У повратку примјењујемо да свако од путника има једну, највише двије торбе. Чак и они који путују ради шверца а махом су из Титограда, враћају се са по десетак фармерица, исто толико кошуља са два, три паре сандала,

— Тешко долазимо до девиза а у Италији је роба доста скупа каже нам један он оних који често путује за Бару. — За кожне сандале које су у моди треба платити 20-25.000 лира, што претворено у динаре износи преко 6.000. У Титограду тешко могу да их продам више од 9.000. А где је пут за који треба платити (ако се користи кабина) 18.000 динара. Не исплати се, будуће ћу рјеђе путовати.

У Баризу је тренутно динар на цијени. То је стога што је овог мјесеца почела сезона годишњих одмора код наших сусједа, такозвана „ферағоста“. Доста Италијана се спрема за долазак у нашу земљу, па ће динари добро доћи. За 100 динара може се на црно добити и 3000 лира, а званични курс је мањи — око 2.800.

Југословени у Баризу мало залазе у ресторане и кафане. За то постоје два разлога. Прво у поподневним часовима већина их не ради (отварају се навече) а друго у оним ријетким који су отворени цијене су — папрнене. За порцију шпагета или пице треба рецимо платити 3000 лира, пиво кошта 1500, обавезан кувер је 2000 лира. Тако најскромнији ручак (без другог пижета) треба платити око 8000 лира, опет у врло скромном ресторану.

Ко воли, нек изволи.

С. Грегорић

УСПЈЕСИ

ПРИЗНАЊЕ ШАЉИЋИМА

У прошлом броју „Приморских новина“ објавили smo разговор са Башком Шаљићем, једним од најуспешнијих травара, у Југославији.

раду лековитог биља „Мен-

Изnenada, крајем јула, Фабрика за производњу и прета из Падеја код Новог Сада, обавијестила је Башку Шаљића, да ће се већ првих септембарских дана појавити са пет препарата на бази природних сировина, по рецепту покојног Јована Шаљића, по знатоку иванградског травара. Са породицом Шаљић „Мента“ је потписала споразум, по којем ће Шаљићи имати 15 одсто добити од продаје препарата.

Сви препарati су претходно испитани у фармаколошком Заводу СР Србије у Београду. Показали су изванредна својства. Први препарат

је, у ствари, мелем, који се ставља првенствено на ране од тежих опекотина, али исто тако и од посјекотина, по деротина и других повреда на људском тијелу. Стављањем овог анестетика на рану бол престаје послије десетак минута. У моменту застапања ране, петнаест до десетадесет дана након што је задобијена, ставља се други мелем. На рани се не ствара задебљање. Трећи мелем ће се користити за постхирушке захвате. Овим мелемом, чије је својство, изузетно, моћи ће се уклањати чак и ожилци настали 10 до 15 година раније.

Друга два препарата ће се користити у козметичке сврхе, односно за његу лица и тијела и за отклањање тако зване стрије код трудница.

С. Паповић

Мјештани Горовића почињеје акције

ИЗ СУСЈЕДНИХ КОМУНА

УГАСИЛИ ЖЕЋ

ТРИДЕСЕТ И ЈЕДНО ДОМАЋИНСТВО села Горовићи имају добар разлог да се у овим летњим данима радују. Заједничким снагама изградили су каптажу и резервоар и поставили 600 метара дугу водоводну мрежу. Тако су угасили жећ коју су у љетњим мјесецима одавно осјењали.

— Посао смо започели прије десет година и добро га обавили. Вода је допринијеје да се људи овде задрже, а неки се починују враћати на родитељска огњишта, каже предсједник одбора за из

градњу водовода, пензионер Божо Мазарак.

Свако домаћинство је издавило по 25.000 динара а „Водовод“ из Котора дао је 380.000 динара помоћи. Исти чују да су им ипжињери Вуксановић и Полак из каторске „Обнове“ пружили драгоцену помоћ у одређивању терења на водоводу и урадили пројекат каптаже.

Да овај посао обаве помоћи им је и „Електробока“.

Осамдесетшестогодишњици Јово Калуђеровић каже да је срећан што је доживио да се овај посао сложно обави.

Д. Новаковић

У ПОСЈЕТИ СЕЛУ ИВАНОВИЋИ

КОЛИКО јЕ СТАРА „ВЕЉА“ МАСЛИНА

У село Ивановиће, данас се стиже од Бечића узаним асфалтним путем. Готово да и житеља више нема, слично као и многим селима у нашој општини. Нашли смо само Блажа Ивановића, који, од земљотреса више не живи у селу, него је наспрем њега саградио другу кућу. У његовој новој кући од старијег камена је још у употреби би само три шкриње и једно огледало.

Питамо Блажа, да ли је та чиње, да се у Ивановићима налази најстарија маслина, мједајек на цијелом Медитерану?

— Не знам, али знам, да је веома стара и доста је велика, већа је од оне у Бару. Обим њеног стабла је 13,70 метара, а висока је 11 метара. Нешто више зна о њој мој брат Марко.

— Још, док сам радио у Скупштини општине, као на челнику у привреди скренуо сам пажњу на ову маслину др Ксенији Мирановић. Рекао сам јој да је треба прouчити, али за сада је остало само на њеним обећањима. Из коријена „Веље“ маслине како се, ко зна, од када она назива, израсло је још осам великих издања. Још рађа. Сматрам, да је неправедно да се толико пише о маслинини у Бару, када се зна да у Ивановићима постоји стара маслина.

По старости са њом могу да се мјере она у Јерусали-

Марко Дајичић, додаје да су тек сада схватили што им вода значи; раније су морали да је носе по 400 метара уз брдо. Додаје да су Божо Мазарак и Саво Калуђеровић најзаслужнији што се овај велики посао обавио.

Жене из Горовића ископала су 500 метара канала за постављање цијеви и то се посебно истиче. Договорено је да свако домаћинство постави водомјер, а новац ће служити за одржавање каптаже, резервоара и трасе водовода.

С. Паповић

ОСКАР ЕСТРУГА У БУДВИ

ПРВИ ГОСТ УТРГА

ПОЗНАТИ ШПАНСКИ СЛИКАР и вајар Оскар Еструга из града Вилашова ла Гертра, у близини Барселоне, задње дније недјеље јула боравио је и стварао у кући Умјетности у селу Утрг у Црнici.

Ову кућу у којој се родио, комплетно санирану и преуредену за боравак ликовних стваралаца, поклонио је Културном центру, познати јуносвенски револуционар Светозар Вукмановић — Темпо са жељом да у њој бораве ликовни ствараоци. Он је за рад куће Умјетности у Утргу, Модерној галерији поклонио и 10 милиона динара, од чега ће ова према свом избору за Збирку откупљивати дјела југословенских и иностраних умјетника.

Оскар Еструга био је први гост у Утргу, па је поводом овог догађаја, 1. августа одржана конференција за новинаре, на којој су говорили Оскар Еструга и Коста Анђели Радовани, који је у Модерној галерији отворио 47. самосталну изложбу.

— Позив Модерне галерије сам са радошћу прихватио и дошао у заиста диван крај. Одушевљен сам свим овим што сам као умјетник могао запазити. Посебно сам изненађен снагом умјетничког стваралаштва Петра Лубарде и Мила Милуновића, чија сам дјела видио у Националној галерији у Цетињу, а о којима су ми говорили Милица Сарин Вукмановић и друг Темпо.

Осврћући се, на савремену шпанску умјетност, Еструга је рекао, да се и она, као и у осталим земљама свијета повиновала комерцијализацији, што за умјетност није добро. Понедавне галерије од почетника, преко који праве „велике“ умјетнике, а у умјетности се добро зна, вријеме просуђује.

Оскар Еструга борави у Утргу наслажао је једно платно великог формата, које је остало у власништву Модерне галерије.

Коста Анђели Радовани је говорио о успјелом почетку рада вајарске колоније у Титограду, чији је он, један од првих учесника, а која ради у оквиру Алуминијског комбината и о добро осмишљеном дугогодишњем излагачком програму будванске Модерне галерије.

С. П.

С. П.

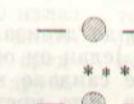
ФИЛМ

МАЛА ПУЛА У БУДВИ

ПОСЛИЈЕ РЕВИЈЕ најгледанијих филмова у свијету, која је била на програму „Зета филма“, од 7. до 25. јула, од 2. до 9. јула, а сва кућа је приказала осам филмова са овогодишњег пулског фестивала.

— Јубилеји филмске умјетности, по нашем избору, видјели су значајна остварења са овогодишњег фестивала југословенског филма у Пули: „Срећна нова 1949. година“ Стслета Попова, који је добио пет златних арена, „Црна Марија“, Милана Живковића, „Бал на води“, Јована Аћина, „Љепота порока“, Живка Николића, „Шмекер“, Зорана Амара, „Од злата јабука“, Николе Стојановића, „Добровољци“, Предрага Голубовића и „За несрћу је потребно троје“, Рајка Грлића, рекао нам је директор производње у „Зета филму“, Мато Јелушкић.

С. П.

ИЗГРАДЊА СРЕДЊОШКОЛСКОГ ЦЕНТРА

У СЕПТЕМБРУ У НОВОЈ ЗГРАДИ!

Да ли ће до почетка школске године бити завршена зграда Средњошколског центра, зависи од извођача радова „Интеграла“ из Суботице и његових коопераната.

Када смо недавно посетили градилиште, на објекту никога није ни било.

У Средњошколском центру се ипак надају да ће школску годину започети у новој згради, која ће имати кабинет, наставна средства и друге садржаје, што ће га учинити једним од најсавременијих у нашеј републици. Тиме ће се створити повољни услови за одвијање наставе. Школски простор ће имати 3.350 метара квадратних.

П.

ЖЕНА ЈЕ СУШТИНА ЖИВЉЕЊА

* ПОЗНАТИ СЛИКАР ИЗЛАГАО је у МОДЕРНОЈ ГАЛЕРИЈИ

ИЗЛОЖБА ВАЈАРА Косте Анђели Радованија, једног од најистакнутијих живих ликовних стваралаца у нашеј земљи, која је отворена 29. јула у Модерној галерији изазвала је пажњу великог броја љубитеља ликовног стваралаштва. Посебно, што се Радовани по први пут представљају самосталном изложбом у Црној Гори.

— Прије седамдесет година родио сам се у Лондону. Мој отац је у Загребу уређивао лист „Коприва“, који је тада по свој прилици дошао у жаркој Аустро-угарској монархији. Због тога су ролитељи морали бежати. Емигрирали су у Енглеску. Тада сам се родио 1916, а цијела породица се вратила у Загреб 1920. године.

Када сам завршио средњу школу, умјетничко школовање сам наставио у Милану на Академији Брера. Никада нијесам заборављао своју земљу. Да сам и другдје студирао остао бих у истој кипарској традицији, где су се одњивили: Иван Мешtroвић, Фране Кршичић и други вајари Хрватске. Овоме бих додао, да су моји умјетнички корјени, у неку руку, израсли из моје породице. Отац је био сликар-карикатуриста, а мајка професор француског језика. У кући се увијек расправљало о уметности.

Генерација умјетника испред мене, наставио је Радовани, у мени је пробудила велико интересовање за скулптуру Африке, Азије и Америке. Не радим портрете ни ти „свучене“ жене, јер не виđим потребу за тим. Моја скулптура има тон антикозметичке поетизације.

Ово је једна коморна изложба са дванаест радова у бронзи и осам цртежа. Али, чини ми се, да чинам раздвојио портрет од фигуре. Зашито сам се определио за жењску фигуру? Жена је један од најпрепантантијих симбола. Она је суштина живљења.

Многима, моје скулптуре изгледају, као лажна љепота трбуха и бедара. Асоци-

ра их на маску савремене атомске изгубљености. Што сам у насељу умјетности ради добра, аутсајдерски, односно коморно, због тога се не жалим. Не затварам очи пред паклом и поклоном живота, јер, прије све га волим овоземаљски живот.

О идеологији у умјетности смисљио је говорити. Умјетност припада свима. Никада нисам примаоничији диктат, јер сам се увијек осјећао као умјетник једне модерне концепције. Срећеализам је остао за нама. Тај правац није био никада најкиперски у суд. Увијек сам сматрао, да је то нешто изван умјетности. Прва моја изложба у Загребу у Салону УЛУХ 1952. године, била је наспрам соцреализма, као она сликарска Петра Лубарде, годину дана раније у Салону УЛУС на Теразијама у Београду...

Послије Будве, изложба Косте Анђели Радованија биће отворена у Титограду од 18. августа до 1. септембра, и на крају у Херцег-Новом од 5. до 17. септембра.

С. Папозин

ГЛАВУРТИЋЕВИ ЦРТЕЖИ

МИРО ГЛАВУРТИЋ, публициста, књижевник и ликовни стваралац, 3. августа отворио је самосталну изложбу цртежа у галерији грађа-хотела „Свети Стефан“.

Овом приликом Главуртић се представио са двадесетак цртежа рађених у тушу. Мирослав Главуртић се формирао у крилу славне београдске групе „Медијала“, чији је рођеначелник Леонид Шејка.

Цртеж му је јасан и кротак. Одувијек је волио егзбицију у било каквом смију. Било, када је писао за новине, било, када је стварао романе (Психе) или у цртежима.

С.

ЗАШТИТА МОЗАИКА

ЧЕКА СЕ РИЈЕЧ СТРУЧЊАКА

* РАДОВИ НА КОНЗЕРВАЦИЈИ И ПРЕЗЕНТАЦИЈИ МОЗАИКА БИЋЕ ЗАВРШЕНИ ДО КРАЈА ГОДИНЕ

БУДВАНСКИ МОЗАИК, који је открiven у темељима старог хотела „Авала“ 1980. године, још увијек није добио стручно и научно објашњење. Није растумачено значење централног поља, чиме би се објаснила цјелокупна представа мозаика.

Од недавно, на његовој заштити, конзервацији и презентацији ради група конзерватора Републичког завода за заштиту споменика културе СР Србије.

— Овај мозаик је дјело, веома мајстора, који је његова високи стил. С краја је првог вијека, односно из периода римског царства и један је од најстаријих античких мозаика у Југославији. Стилски је близак мозаицима Остије у близини Рима. Рађен јеモノхромно сивим каменом на бијелој подлози, а сцене које су приказане представљају морско животињско царство. Мозаик је био величине 70, а сачуван је само 30 метара квадратних, рекао је руководилац радова, сликар-конзерватор Владимира Рашић.

Мозаик ће бити павиљонски заштићен, и сви радови око његовог презентирања биће завршени до краја године.

УЗ 50- ГОДИШЊИЦУ КЊИЖЕВНОГ
РАДА ЧЕДА ВУКОВИЋА

ПОЕМА О ЧЕЖЊИ И СТРАДАЊУ

— НА МАРГИНАМА РОМАНА „МРТВО ДУБОКО“ —

У РОМАНУ „МРТВО ДУБОКО“ који, и због, поетске интонације и хуманистичке поруке, убрајају међу најуспјешније романе с ратном тематиком, Вуковић се бави догађајима и судбинама које се одигравају „рату иза леђа“, чије се посљедице одражавају на њихове актере, а „са јеком ратног вихора свуда око њих, и у њима самима, преламају се догађаји, слике и одбълесци ратних забивања“.

У разговору с др Јевтом Миловићем аутор романа је рекао да је по-купаша да рат сагледа „са оне друге стране, с наличја“ у коме је индиректно присутно и његово право лице. Сретен Перовић је рецензији овог романа дао наслов „Поема о чежњи и страдању“, а Мак Диздар „Цијена човјечности“. „Мртво Дубоко“ је, иначе једно и друго, и, уз то, књига богата неочекиваним догодовштинама, какве су се могле срести у току народноослободилачке борбе у селу где су остале само жене и дјеца, и које, далеко од свијета, већ својим именом симболише своју близину злу. Наслов се не односи на место које се тако зове, већ је, како Вуковић објашњава, настао још у самом почетку, када је одлучио да пише роман. „То Мртво Дубоко онда је живјело у мени више као симбол — то је крај где јагоде не могу да зрену него остану блјасте и тврде, јер нема сунца... Ту ни просјаци не зализе... Ко му даде такво име, умртвио се и устобочио, па га ни за уши не извукли на вилјело!“

Рањеног партизана Вукмана нашао је старац Даосав, ставио на грану и досвку пред кућу жене из народа, Савне, чији су муж и син, Грубан и Акс, у четницима, али којој су сви синови једнаки, без обзира на чијој се страни боре. Она склања рањеника у мужевљеву земуницу, где је „дан црни од ноћи, а ноћ црња од гроба“, и овај поскушава, када дође себи, да сагледа положај укоме се налази: хоће ли га, безименог, открити и немоћног да се брани, издати? Све то, као његова унутрашња драма, почине да га прогони.

Савна доводи у земуницу четника Чапрића, који бјежи од партизана, и њих двојица крију мисли један од другог, а касније долази до обрачуна међу њима, и четник одлази. Трагајући за њим, у земуницу стиже Чаприћева жена Благица, проводи ноћ у запрљају са рањеником кога није видјела, и у њој се смјењују „као у слаткој гроздини свакојака распложења: грижа савјести, осјећање освете мужа, њежност задовољеље же-не“. Жалећи што од куће није понијела парче свјеће, она моли рањеног партизана да у свијтања изађе из земунице — само да га погледа, да би видјела какве су му очи.

Старац Даосав, како му и име каже, спреман да се жртвује, сматра да се о човјеку може судити тек „кад видиш да је затињи пут зијевну“. Не туѓује за младошћу, већ за ногама које су му биле „и седланик и крила“. Друга компонента његове етике је да се пушка не застиди у рукама и да ко није за пушку није ни за кашнику. Његова унука Борика у стању је близком лудилу. Један од тубићских војника ју је силовао и она га је убијала, а тиме што од куће није понијела парче свјеће, она моли рањеног партизана да у свијтања изађе из земунице — само да га погледа, да би видјела какве су му очи.

Савна оличава црногорску жену и мајку, коју је откако зна за себе, „лелек лелеку дадавао“, а она је, ипак, спремна да поед свим недаћама стоји устављу и да им се одупре. Послије повратка из збрга, она долази у земуницу:

— Да ти се пожалим, Рањени. Ксме ћу ако не теби... Мали обноћ заможе... Присталајам уво уз мајушна прса — а отуд ширитље и хрпље као да по смрзавици газиш... Сву ноћ га преметаше и преносише моје руке. Пред зору као да се смири. Сан га помилова. Потраја мало, па се малишан опет закопа и ватруштина му леже на грло. Ледне му облоге привијах. Прсках га водицом са седам извора...

— Некрштене ми дијете, ја кукала. Зар да га пустим овако... да пијене као и свако живиче. Да ми га је ставили барем у мали крст. Дела, Рањени, Богом те кумим.

— Полудјела си! Нећу! Даље од мене!

Шамија јој спала на рамена, ресе подрхтавају. Сједина се сребри пре-ма тмици борова. Усне у грчу.

— Ако не хтио, сунце те не гледало!

Скамених се.

— Колико умијеш, Рањени, биће доста. Само нек блага ријеч па' не на малога. Ево, и водицу сам прињела, и маказе. Попа не видјесмо већ тодинама, попови за мрсам иду, а ми, сиротиња, нека липсавамо, за боље и нијесмо.

Не бих знао да објасним како се све то преломи у мени (Заваравам се: сви ми понекад смо у власти спонтаних поступака, за које не преузимамо пуну одговорност). Дужник сам јој — због смрти сина...

— Принеси малога!

Она примакну дијете. Глава му дође ниже мојих ногу, тако га положи мајка. Очи му скlopљене, али назирим да се мичу под трепавицама. По челу врела роса...

У руци ми се обрете парче лима... На лиму жаровље...

— Тамјана немамо — рече Савнин глас. — Хоће ли се добри Бог најљутити ако му аићеле преваримо миризом смоле?

— Неће — кажем — неће се најљутити...

Испружих руку до близу дјетиње главе, у ствари — заклоних је дланом да не гледам ропац.

— Крештајеца раб божји... — прекиде ми се глас.

— Јеленко — прихвати Савне — Јеленко. Нек ми јеленски испрескаче Мртво Дубоко И нека га ноге до сунчане ливаде изнесу, амин, а хоће, тврдо се надам, амин...

Као што се из овог одломка види, свака личност има свој језик, који одаје њен карактер. У Вукману су сједињени браћа и човјек. Њему је било лакше убити човјека, Савниног сина Аksа, него примити хљеб из руке његове мајке. Зато он не може одбити њему молбу да јој некрштено дијете, на самрти, крсти, иако је раскрстио са религијом. Савна, добра и срдчана сељанка, увијек између добра и зла, када сазна да је Вукман убио њеног сина, у први мањ поклени да га у земуници пригуши, а затим се враћа да на њојногправиотор „колико да танка струја дана проточи унутра... Има у њој нешто од просте доброте земље, њене постојаности и трапике.“ Сам са јојом несрећом и самоћом, старап Даосав је „на страни разума и људскости“: „Има у људима — рећи ће он —, нешто што је јаче и од рата и од зла — бити човјек. Увијек, у свакој прилици, у свему.“ Његова унука Борика, чији глас одјекује „кроз стравичну тишину злехуде ноћи“, симбол је рањене љепоте... она плаче и пјева крицима који цијепају и небо“. У ријечима Чаприћеве Благиће има „неке дирљиве искреноћи жене која је тешким животом и невјерјатним мужем отрпнута од њежности и искреноћи“. Савнин муж Грубан, „у стилу свога имена огрубљен, говори строго и кратко, испуњен мржњом и нагоном за убијањем“. Чапрић је преливода, лукав и превртљив — сад овако, сад онако. „Најприје крену с омладином, па, кад би опасно, преврну капу“.

Роман „Мртво Дубоко“ најpriје је изашао у Сарајеву — у два издања, затим с минималним исправкама у издањима „Рада“ и у библиотеци „Луча“. Преведен је на више језика и драматизован у четири маха: за Позориште у Титограду, за Радио у Прагу, у Београду — за Театар поезије и у Скопљу — за Радио.

(У наредном броју: „Поруке“ — романсирана биографија Петра I)

Милосав ЛАЛИЋ

МЛАДИ И МУЗИКА

Нема мјеста подозрењу

ТЕНОВИ на градском или валишту и око њега окупило се овије до три хиљаде људи. Окупили су се Будвани и њихови гости свих узраста, од седам до седамдесет година. Небо је било ведро, па није било бојазни да нас као прошли пут изненади киша и растјера публику са риве.

Ватерполо утакмица, која је требало да буде увод у Будванско вече, није се завршила без инцидента, али домаћа екипа је ипак освојила бод. Будвани су били задовољни и нестрпљиво очекивали почетак феште на базену.

Водитељи су најавили да не сада почетак и за вријеме такмичења забављати са рајевска група „Валентино“. Било је то право изненаде, јер баш нигде у граду није било најављено да ће те вечери у Будви боравити познати, не само сарајевска, већ и југословенска поп-група.

Зијо, вођа групе и остали чланови били су очигледно задовољни бројем гледалаца на базену. Није ни чудо када се зна да се код нас сматра великом успјехом када, например, Бајага усред милионског Београда окупи 7000 људи на конcertу. А 2. августа на плivalištu окупило се трећина будванског становништва.

Озвучење није било баш са вршено, али се пјевач Судад труди освим срцем да заинтересује публику и подстакне да је заједно запјевају до број познате хитове као што су „Без тебе“ и „Волим те још“. На позив „руке горе“, или „а сада запјевајмо сви заједно“ одговарало је двадесетак руку, пјевало је десетак дјевојчица, а играло њих пет.

Смијешна ситуација. Одједном у центру пажње не налазе се ни дјеца која се труде да дохватају пршут приказан на врх бандере, премаза не лојем ни барке које се так миче за титулу најљепше, ни свјетлеће ракете... Одједном су све очи упрте у групу дјеvojčica које су се уживају у атмосфери концерта, које пјевају аплаудирају и играју заједно са групом „Валентино“. Није тешко замислити како су се тада осјећала те дјевојке у које су биле упрте очи њихових суграђана. Довољно је цитирати коментар једне од њих: Ух, питам се само како ћу следећи пут проћи кроз Будву!

Шта је узрок тако хладном дочеку групе „Валентино“? На базену је било доста младих који сигурно воле њи хове пјесме. Шта је будванским публикама сметало да запјевају и за-

играју уз ритам „Валентино-музике“?

Једна дјевојка нам је рекла: Ја бих се прикључила својим другарицама, криво ми је што нисам, али ме је било срамота од толико по-знатих људи, около...

Значи ли то да се будванска омладина другачије понаша када је у посјеству својих родитеља, рођака, познаника...? Значи ли то да млади у присуству старијих скрију своје право лице конзервативним понашањем?

Водитељи програма су се обратили публици прекоравајући их да престану да се понашају као у позоришту, али ништа није вриједило.

У вези оваквог понашања публике чули смо још један заједнички коментар: Па шта, ја мислим, да су Будвани били сасвим у праву што су се толико равнодушни, шта мисле ти из групе „Валентино“ да ми овде једва чекамо да их видимо, да ћемо да вриштимо за њима од одушевљења. Као да никад у животу нисмо били на конcertu?

Нисмо успјeli да питамо Зијо, Судада или Никишу шта мисле о свом конcertu 2. августа, на будванској риви. Знамо само што да су и поред хладног поздрава будванске публике отпjevali стих „Би-два је раскошна и прољеће“.

Милица ПАПОВИЋ

САВЈЕТОВАЊЕ О ЕЛЕМЕНТАРНИМ НЕПОГОДАМА

ПРОШЛЕ ГОДИНЕ, у 13.975 пожара страдале су 142 особе, а повријеђено је 650. Што те је износила 22 милијарде динара — четири пута више него прије две године.

О овој теми и другим елементарним непогодама не се говори на југословенском које ће се одржати од 23. до 25. октобра у хотелу „Авала“.

Савјетовању ће присуство ватри око 600 учесника, а биће поднijето више од 100 реферата.

Поред великог броја пожара у нашој земљи годишње се забиљежи до 200 помјера јаља. Од 1980. године до јула ове године, на пример, земљотреса јаљине преко пет степени Меркалијеве скале било је 113.

Поједине рударске несреће, о којима ће на будванском

скупу бити ријечи, могу бити већих размјера. Само у дјељи, које су се догодиле у Србији, погинуло је 69, а по пријеђено 30 рудара.

Циљ првог југословенског савјетовања на ову тему је, да се са стручног, научног, друштвеног, психолошког, економског, здравственог, информативног и одбранбеног становништва сагледају досадашња сазнања и искуства у предвиђању и заштити од елементарних непогоди и катастрофа. Указање се и на могућне дугорочне активности да би се катастрофалне посљедице

МАЛИ ФУДБАЛ

„ТВ“ ПОБЈЕДНИК ЈУЛСКИХ ТУРНИРА

У ОРГАНИЗАЦИЈИ МЕЂУ НАРОДНОГ омладинског центра „Каргозан“ у Бечићима, средином јула, у част јулских празника, одржан је међународни турнир у малом фудбалу. Учествовало је ше снаест екипа. У финалу је утакмици саставле су се екипе из наше општине: „ТВ“ из Будве и „Ратници“ из Бечића. Победила је екипа „ТВ“ са резултатом 5:3. Овој екипи припаја пехар, а Миродраг Чучка је проглашен за најбољег играча турнира.

На истим теренима у Бечићима крајем јула, одржан је нови турнир. Наступило је двадесет екипа. Поново је била најбоља екипа „ТВ“, која је на обаода турнира играла у саставу: Мајкић, Чучка, Чоковић, Јовановић, Слованић и Тодоровић.

С. П.

ИЗЛОЖБЕ

СЛИКЕ ЗОРАНА ПУРИЋА

У ГАЛЕРИЈИ „АРКАДА“ од 5. до 18. августа, љубитељи ликовног стваралаштва имали су прилике да виде четрдесетак радова, сликара Зорана Пурића, члана УЛУС-а рођеног у Пријепољу прије четрдесет година.

Он је сликар јасног колористичког набора. Припада, како то каже Драгош Калајић, трансавангарди експресионизма, и спада у боље по борнике овог сликарског праца.

Поред слика средњег формата, овом приликом Пурић се представио и минијатурама, које су код једног дижела посматрача изазвале посебно интересовање.

С. П.

КУПУЈЕМО

Старе шкриње, колијевке, троноще, столоваче, преслице, гусле, дрвено, земљано и бакарно посуђе, дјелове народне ношње, женске корете, сукње, ајевојачке капе, мараме, велла, црвенеjakете, свилене кошуље, мушки цамадане, црвене аушанке, свијетло-зелене гуњеве, гаће потурије, докољенице, мушки црногорске капе, опанке, опутаре, разне поја севе, ћемпере, оружје: кубуре, цефердаре, јатагане, ножеве, фишак лије, токе, затим ћилиме, покриваче за колијевке, иконе, старе фотографије, кандила, свиловезе... Културни центар Будва

СКУПШТИНА ТИТОВОГ ФОНДА за стипендирање младих радника и дјеце из радничких породица СР Црне Горе

НА ОСНОВУ ЧЛАНА 13. Правила о поступку за расписивање конкурса и избору стипендија Титовог фонда и Одлуке о ближим критеријумима и поступку за избор стипендија Титовог фонда у СР Црној Гори, Скупштина Титовог фонда СР Црне Горе, расписује

КОНКУРС

за избор нових стипендија Титовог фонда у СР Црној Гори, за школску 1986/1987. годину

Стипендије се dodjeљују:

- а) за редовно школовање, доквалификацију, преквалификацију и специјализацију младих радника;
- б) за стипендирање ученика другог ступња усмјереног средњег образовања;
- в) за стипендирање студената на вишем и високим школама.

На конкурс могу учествовати:

1. Млади радници који раде у основној организацији удруженог рада, радној заједници или другом облику удружења рада и средстава; млади радници који личним радом самостално, у виду занимања, врше професионалну дјелатност; млади радници који личним радом самостално, врше одређену дјелатност средствима у својини грађана; млади удруженци и индивидуални пољопривредни производи — под условом:
- да су завршили заједничке основе усмјереног средњег образовања,
- да у претходне две године имају најмање просјек одјељене 3,50 (ученици) односно 7,50 (студенти),
- да мјесечни приход по члану њиховог домаћинства не прелази 15.000 динара мјесечно,
- да су се опредијелили за изучавање занимања која су потребна удруженом раду,
- да се истичу у раду омладинске организације, друге друштвено-политичке или друштвене организације.

2. Дјеца радника који раде у организацијама удруженог рада, радним заједницама и другим облицима удружења рада и средстава; дјеца носилаца самосталног личног рада; дјеца удружених и индивидуалних земљорадника и пензионера; дјеца која су лишена родитељског старања, као и дјеца радника на привременом раду у иностранству — под условом:

- да су завршили заједничке основе усмјереног средњег образовања,
- да у претходне две године имају најмање просјек одјељене 3,50 (ученици) односно 7,50 (студенти),
- да мјесечни приход по члану њиховог домаћинства не прелази 15.000 динара мјесечно,
- да су се опредијелили за изучавање занимања која су потребна удруженом раду,
- да се истичу у раду омладинске организације, друге друштвено-политичке или друштвене организације.

Предност при додељивању стипендије имају под једнаким условима, кандидати који се опредијеле за производна и дефицитарна занимања којима се задовољавају кадровске потребе удруженог рада и друштвено-политичких заједница, у материјалној производњи или другим дјелатностима од посебног друштвеног интереса за одређено подручје, као и они са посебно израженим склоностима и способностима за одређена занимања.

Кандидати из ове тачке, поред молбе и попуњених обрача за стипендије за дјецу радника, који се могу добити код општинског савјета Титовог фонда, подносе сlijedeće доказе о испуњавању услова конкурса:

- а) Ученици
  - свједочанство о завршена оба разреда заједничких основа средњег усмјереног образовања и потврду о упису,
  - ујверење о кућној заједници,
  - ујверење о приходу од пољопривреде за 1985. годину,
  - ујверење (потврду) о висини личног дохотка за прво полугође 1986. године, за чланове домаћинства који су у радном односу.
- б) Студенти
  - свједочанство свих разреда средњег усмјереног образовања и потврду о упису (само за студенте прве године вишег, високе школе и факултета),
  - свједочанство III и IV разреда средњег усмјереног образовања (само за студенте II године),
  - ујверење о положјем испитима на факултету,
  - остала документа која прилажу ученици.

Молбе и предлози уз доказе о испуњавању услова конкурса, подносе се до 10. септембра 1986. године, Скупштини Титовог фонда Црне Горе, преко Савјета Титовог фонда у општинама пребивалишта кандидата где се могу добити потребни обрасци и ближа обавештења о конкурсу.

Непотпуна и неблаговремено достављена документа неће се разматрати.

Војним обвезницима који након завршетка средње школе добијају стипендију Титовог фонда за студије на вишој или високој школи, стипендија мирује за вријеме служења војног рока, уколико кандидат поднесе доказ да се налази на одслужењу војног рока.

ДЈЕЧЈИ ВРТИЋ „ЉУВИЦА В. ЈОВАНОВИЋ-МАШЕ“
БУДВА

Расписује

ОГЛАС

за упис 445 дјеце у вртић и јаслице за школску 1986/87. год.

У васпитним групама Вртића уписаће се:

- 180 дјеце у цјелодневном боравку (5,45-15,30) час.
- 100 дјеце у продуженом боравку (5,45-12,45) час.
- 30 дјеце у полуудневном боравку (7,00-11,30) час.

У васпитним групама у јаслицама уписаће се:

- 135 дјеце у цјелодневном боравку (5,45-15,30) час.

Упис ће се извршити по објектима:

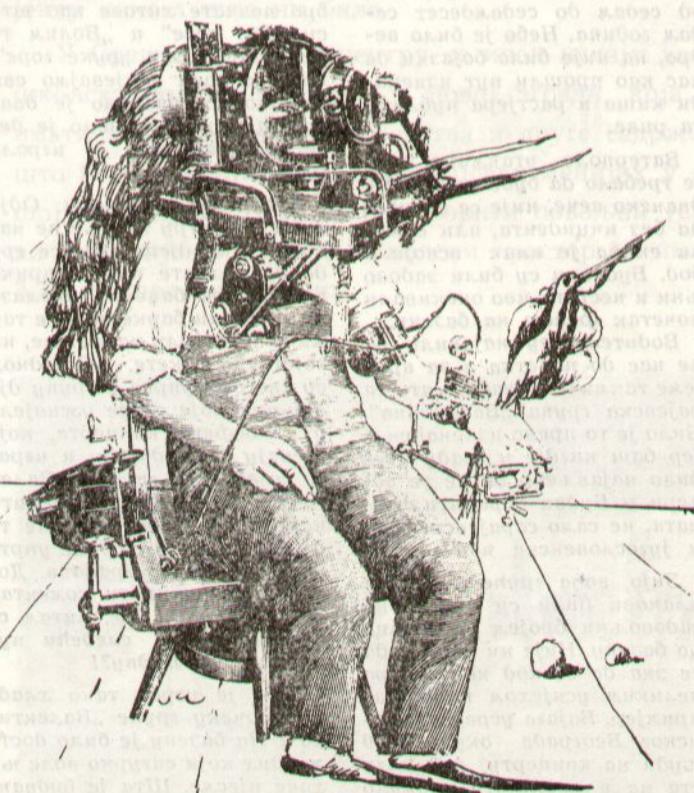
1. У објекту вртића у Будви
  - 100 дјеце у цјелодневном боравку,
  - 100 дјеце у продуженом боравку,
  - 110 дјеце у јаслицама у цјелодневном боравку.
2. У објекту вртића у Светом Стефану
  - 50 дјеце у цјелодневном боравку
3. У објекту вртића у Петровцу
  - 30 дјеце у цјелодневном боравку,
  - 30 дјеце у полуудневном боравку,
  - 25 дјеце у јаслицама у цјелодневном боравку.

Пријаве за упис примаје се сваког радног дана од 6-13 часова у свим објектима.

Пријаве се подносе на обрасцу који се може добити у вртићу.

Оглас остаје отворен 15 дана од дана објављивања.

ИЗ ГАЛЕРИЈЕ НА СВЕТОМ СТЕФАНУ

Миро Главуртић: „Човјек и машина“